

ФИЛОЛОШКА
ИСТРАЖИВАЊА
ДНАС
PHILOLOGICAL
RESEARCH
TODAY

III/2

CURRENT ISSUES
IN LINGUISTIC
RESEARCH section 2

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ
У ЛИНГВИСТИЧКИМ
ИСТРАЖИВАЊИМА

књига 2

Редакцијски одбор:

Гвен Александер, Универзитет Емпорија, Канзас
Херберт Ахлajtнер, Универзитет Емпорија, Канзас
Петар Буњак, Универзитет у Београду
Александра Вранеш, Универзитет у Београду
Јулијана Вучо, Универзитет у Београду
Пасквале Гварањела, Универзитет у Барију
Слободан Грубачић, Универзитет у Београду
Александар Димчев, Универзитет "Св. Климент Охридски", Софија
Пстатхис Ефстатхиадис, Универзитет Аристотел, Солун
Весна Килибарда, Универзитет Црне Горе
Игор Лакић, Универзитет Црне Горе
Карла Марело, Универзитет у Торину
Љиљана Марковић, Универзитет у Београду
Јошико Мотоја, Осака Ђоши колеџ, Јапан
Ронан О'Брајан, Бредфорд колеџ, Велика Британија
Михајло Пантић, Универзитет у Београду
Весна Хаџи Пожгај, Универзитет у Љубљани
Весна Половина, Универзитет у Београду
Сања Роић, Универзитет у Загребу
Младенко Саџак, Универзитет у Бањој Луци
Жерар Сијари, Универзитет у Монпељеу
Далибор Солдатић, Универзитет у Београду
Дарко Танасковић, Универзитет у Београду
Ћунићи Тојота, Универзитет у Линду
Јелена Филиповић, Универзитет у Београду

Главна уредница:

Јулијана Вучо

Рецензенти:

Љиљана Бајић, Петар Буњак, Александра Вранеш,
Јулијана Вучо, Пасквале Гварањела, Слободан Грубачић,
Биљана Дојчиновић, Olivera Дурбаба,
Биљана Ђорић Француски, Маја Ђукановић, Жељко Ђурић,
Душан Иванић, Милена Јовановић, Весна Килибарда,
Весна Крајишник, Карла Марело, Љиљана Марковић,
Анђелка Митровић, Јасмина Московљевић Поповић, Зоран Пауновић,
Соња Петровић, Весна Половина, Весна Хаџи Пожгај,
Радосав Пушић, Сања Роић, Мила Самарџић, Далибор Солдатић,
Дарко Танасковић, Ћунићи Тојота, Јелена Филиповић

Editorial Board

Herbert Achleitner, University of Emporia
Gwen Alexander, University of Emporia
Petar Bunjak, University of Belgrade
Aleksandar Dimčev, St. Clement of Ohrid University, Sofia
Pstathis Efstathiadis, Aristotle University of Thessaloniki
Jelena Filipović, University of Belgrade
Slobodan Grubačić, University of Belgrade
Pasquale Guaragnella, University of Bari
Vesna Hadži Požgaj, University of Ljubljana
Vesna Kilbarda, University of Montenegro
Igor Lakić, University of Montenegro
Carla Marelo, University of Torino
Ljiljana Marković, University of Belgrade
Yoshiko Motoya, Osaka Jyoshi College
Ronan O'Bierne, Bradford College
Mihajlo Pantić, University of Belgrade
Vesna Polovina, University of Belgrade
Sanja Roić, University of Zagreb
Mladenko Sadžak, University of Banja Luka
Gerard Siary, University of Montpellier
Dalibor Soldatić, University of Belgrade
Darko Tanasković, University of Belgrade
Junichi Toyota, University of Lund
Aleksandra Vraneš, University of Belgrade
Julijana Vučo, University of Belgrade

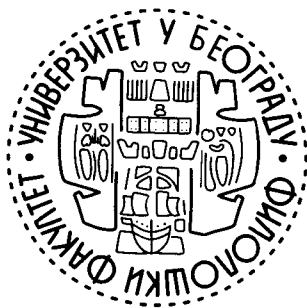
Editor-in-Chief:

Julijana Vučo, University of Belgrade

Reviewers:

Ljiljana Bajić, Petar Bunjak, Biljana Dojčinović, Olivera Durbaba,
Biljana Đorić Francuski, Maja Đukanović, Željko Đurić,
Jelena Filipović, Slobodan Grubačić, Pasquale Guaragnella,
Dušan Ivanić, Milena Jovanović, Vesna Kilbarda,
Vesna Krajišnik, Carla Marelo, Ljiljana Marković,
Anđelka Mitrović, Jasmina Moskovljević Popović, Sonja Petrović,
Zoran Paunović, Vesna Polovina, Vesna Hadži Požgaj, Radosav Pušić,
Sanja Roić, Milla Samardžić, Dalibor Soldatić, Darko Tanasković,
Junichi Toyota, Aleksandra Vraneš, Julijana Vučo

Едиција
ФИЛОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ДАНАС
ТОМ III

CURRENT ISSUES IN LINGUISTIC RESEARCH

SECTION 2

Editors Julijana Vučo and Vesna Polovina

Belgrade, 2013

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ У ЛИНГВИСТИЧКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА

КЊИГА 2

Уреднице Јулијана Вучо и Весна Половина

Београд, 2013

TABLE OF CONTENTS

EDITION "PHILOLOGICAL RESEARCH TODAY"	12
CURRENT ISSUES IN LINGUISTIC RESEARCH	14

Contrastive and translational interfaces

Izabela Beljić <i>The most frequent problems in pronunciation and transcription of Spanish names highlights</i>	25
Aneta Trivić <i>Some theoretical issues from Spanish and Serbian phraseology: classification of phraseological units</i>	41
Ana Topoljska, Dragana Drobnjak <i>Animals in French and Serbian proverbs</i>	57
Dijana Nikodinovska <i>The axiological category beautiful/ugly in proverbs in Italian and Macedonian</i>	75
Miodrag Vukčević, Miloš D. Đurić <i>The Status of German Loanwords in Contemporary English</i>	91
Vesna Branković <i>About language and social identity creation on the example of the American country music lyrics</i>	117
Aleksandar Levi <i>The Importance of the Coefficient of Recognition for Translation Procedures on the Example of Foucault's Pendulum</i>	137
Dragana Đorđević <i>An investigation of cultural transposition in direct and indirect literary and non-literary translations from Arabic</i>	149
Nataša Matejić <i>Transposed tense forms for expressing the future in Italian and Serbian</i>	161

САДРЖАЈ

ЕДИЦИЈА “ФИЛОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА ДАНАС”	13
САВРЕМЕНИ ТОКОВИ У ЛИНГВИСТИЧКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА	15

Контрастивна и преводачка сусретања

Izabela Beljić <i>Najčešći problemi u izgovoru i transkripciji imena iz španskog jezika</i>	25
Анета Тривић <i>Нека теоријска питања из шпанске и српске фразеологије: одређење фразеолошке јединице</i>	41
Ана Тополјска, Dragana Drobnjak <i>Životinje u poslovičnom izražavanju u francuskom i srpskom jeziku</i>	57
Дијана Никодиновска <i>Аксиолошката оскаубаво/грдо во пословиците во италијанскиот и во македонскиот јазик</i>	75
Miodrag Vukčević, Miloš D. Đurić <i>Status nemačkih pozajmljenica u savremenom engleskom jeziku</i>	91
Весна Бранковић <i>О језику и стварању социјалних идентитета на примеру америчке кантри музике</i>	117
Aleksandar Levi <i>Važnost koeficijenta prepoznavanja za prevodilačke postupke na primeru „Fukoovog klatna“</i>	137
Dragana Đorđević <i>Kulturna transpozicija u direktnim književnim i neknjiževnim prevodima sa arapskog i sa jezika-posrednika – prilog proučavanju</i>	149
Nataša Matejić <i>Transponovani vremenski oblici za izražavanje budućnosti u italijanskom i srpskom jeziku</i>	161

Dragana Radojević
*Italian subjective and objective specification
complements and their equivalents in Serbian*..... 173

Saša Moderc
*Serbian-Italian dictionary in the informatics age
A suggestion*..... 185

Competence Development

Katarina Aladrović Slovaček
*Multimodal Text as an Incentive to the Development
of Linguistic-Communicative Competence*..... 197

Brankica Bojović
*The Empire of English According to Ostler,
Crystaland and Snell-Hornby* 211

Maja Andrijević
*The Importance of Non-Verbal Communication
for Acquisition of Intercultural Competence in Teaching L2*..... 223

Biljana Radić-Bojanić
*The use of mental images in metaphoric
vocabulary comprehension* 245

Ljubica Kardaleska
*The impact of contrastive notes as a method of
instruction on overcoming the difficulties with
the semantic scope of the Present Perfect Tense in Englis* 265

Ana Jovanović
*Autonomy Development in L2 Learning: Results from
the Implementation of a Scaffolding Technique*..... 281

Mariana Faria, Sandra Buljanović
Designing a European Language Portfolio for a Higher Education Institution 299

Professional language aspects

Danijela Đorović
*Metaphoric Language in the Italian
Language of Humanities* 313

Dragana Radojević
*Italijanske subjekatske i objekatske specifikativne
odredbe i njihovi ekvivalenti u srpskom*..... 173

Saša Moderc
*Srpsko-italijanski rečnik u informatičkom dobu.
Jedan predlog*..... 185

Развој компетенција

Katarina Aladrović Slovaček
*Multimodalni tekst kao poticaj razvoja
jezično-komunikacijske kompetencije* 197

Brankica Bojović
*Carstvo engleskog jezika shodno Ostleru,
Kristalu i Snel-Hornbijevoj* 211

Maja Andrijević
*Važnost neverbalne komunikacije za sticanje
interkulturalne komperencije u nastavi L2* 223

Biljana Radić-Bojanić
*Strategija upotrebe mentalnih slika u procesu
razumevanja metaforičkog vokabulara* 245

Ljubica Kardaleska
*The impact of contrastive notes as a method of
instruction on overcoming the difficulties with
the semantic scope of the Present Perfect Tense in Englis* 265

Ana Jovanović
*Autonomy development in L2 learning: results from
he implementation of a scaffolding technique* 281

Mariana Faria, Sandra Buljanović
Designing a European Language Portfolio for a Higher Education Institution 299

Аспекти језика струке

Danijela Đorović
*Metaforički jezik u italijanskom jeziku
humanističkih nauka* 313

Svetlana Jakimovska <i>La métaphore dans la langue du droit et les enjeux de sa traduction</i>	331
Dragana Gak <i>Sadržaj kursa poslovnog engleskog jezika</i>	345
Sofija Mičić <i>The Influence of Medical English on 'Small' Languages of Medicine</i>	353

Language and Context

Oliver Durbaba <i>Linguistic Perplexities as a Topic of Internet Forums</i>	365
Jelena Drljević <i>Individual Lexis in Works of Goran Petrović</i>	379
Ljiljana Đurić <i>Educational Plurilingualism and Plurilingualism of the Educated in the Process of Modernization of Serbia (1878-1913): Views of Contemporary Historians</i>	397

Светлана Јакимовска
*Метафората во стручниот јазик на правото
и предизвикот таа да се преведе*331

Dragana Gak
The content of a business English course 345

Sofija Mičić
*Uticaј engleskog jezika medicine na
„male“ jezike medicine* 353

Језик и окружење

Оливера Дурбаба
Језичке недоумице као тема форумâ на интернету..... 365

Jelena Drljević
Individualna leksika u delu Gorana Petrovića 379

Ljiljana Đurić
*Образовна вишејезиџност и вишејезиџност образованих
и процесу модернизације србије (1878-1913):
Видење савремених историчара*..... 397

Светлана Јакимовска

Филолошки Факултет „Блаже Конески“, Скопје

МЕТАФОРАТА ВО СТРУЧНИОТ ЈАЗИК НА ПРАВОТО И ПРЕДИЗВИКОТ ТАА ДА СЕ ПРЕВЕДЕ

Сажетак

Предмет на интерес на овој труд е улогата на метафората во јазикот на правото, стручен јазик кој инаку се стреми кон еднозначност и монореферентност. Притоа ќе се обидеме да ги определиме различните видови метафора, како и различните предизвици (јазични или културни) со кои преведувачот треба да се соочи за успешно да ги преведе метафоричните изрази. Исто така ќе ги разгледаме и различните ресурси и начинот на кој тие треба да се користат за да го проучиме придонесот на терминологијата кон правилното преведување на правната метафора.

Примерите се земени од францускиот и од македонскиот јазик на правото.

Клучни зборови: метафора, правен јазик, терминологија, преведување, француски јазик, македонски јазик

Поим за метафора

Терминот *фигура* е изведен од латинскиот термин *figura* кој го преку проширувањето на првичното значење слика, цртеж на некој објект, подоцна започнал да ја означува и неговата форма. Ова е воопштен назив за стилска односно реторичка фигура која се дефинира како *начин на јазично и стилско изразување на одредени мисловни форми; пренос на значење* (“*mode d`expression linguistique et stylistique de certaines formes de pensée; transfert de sens*”) (Le Robert 2000: 746). Со терминот *фигура* се означува јазичниот феномен зборовите освен основното, етимонско, да поседуваат и второ, преносно, фигуративно значење. *Фигуративно значење на една јазична единица од некој јазик го претставува она значење за кое изворните говорници на*

тој јазик се повеќе или помалку свесни во моментот на зборувањето (пишувањето) или слушањето (читањето) дека произлегува од друго (етимонско) значење на дадената единица (Никодиновски 2007 : 29).

Постојат безброј дела посветени на дефинирањето на фигурите, на разграничувањето на стилските од реторичките фигури, па и на класификацијата на различните видови фигури. Во овој труд ќе се осврнеме на метафората која спаѓа во групата на тропи¹, односно на оние фигури кои упатуваат на промена на значењето. Стилските фигури се најчесто карактеристични за таканаречените литературни текстови, но строга граница меѓу литературните и стручните текстови не може да се постави, па метафората своето место го пронаоѓа и во стручните јазици, па дури и во стручниот јазик на правото, кој инаку се стреми кон јасност и недвосмисленост.

Фигуративното значење е особен јазичен феномен, кој наметнува извесни проблеми и при составувањето, а особено при преведувањето текстови.

Терминот метафора потекнува од грчкиот термин *metaphorá* при што *metá* означува « промена на место», а *phorá* – «носење» е изведено од *pheró* – «носи». Така овој термин со првобитно значење на пренесување нешто од едно место на друго подоцна бил преземен во реториката со цел да се означи пренесување на првичното во фигуративно значење. Во современите јазици овој термин навлегува преку латинскиот јазик.

Инаку за подетално да ја дефинираме термилошката метафора и нејзините карактеристики, чувствуваме потреба да се осврнеме на општата дефиниција на метафората онака како што ја дал Аристотел. Ваквата општа дефиниција, подоцна ќе ни овозможи да ги одделиме спецификите на метафората во стручниот јазик на правото. Според Аристотел (Аристотел 2002 : 9-20) значи, *метафората е означување на еден поим со називот на друг поим при што меѓу двата поима постои одредена сообразност и сличност.*

1 Терминот троп потекнува од грчкиот термин *τρόπος* што значи (*обрат*), а подоцна преку проширување на значењето со овој термин се означува оној што го менува значењето.

Во таа релација стапуваат поимите: предмет-предмет, предмет-живо суштество, живо суштество-живо суштество. Метафората е всушност скратена споредба. Кај споредбата предметот со кој се споредува и предметот што е подложен на споредба се меѓусебно поврзани со споредбен збор, кој не е присутен кај метафората. Затоа се вели дека метафората е имплицитна споредба при што замената се врши врз база на заедничките карактеристики на двата поима².

Поим за термилошка метафора

Метафората неретко влијаела врз разграничувањето на значењата на одреден термин во текот на неговиот етимолошки развој. Така, на пример, терминот *carcan* во францускиот јазик прво се користел за да се означи метален каиш прицврстен на столб што се ставал околу вратот на криминалецот за да се изложи на јавен срам. Иако овој тип казна бил укинат во текот на деветнаесеттиот век, терминот продолжил да се употребува со апстрактно значење за да се означи нешто што ја ограничува слободата на дејствување или размислување. Така терминот се сретнува во изрази од типот *Le carcan de la discipline, des règles... Passer au cou le carcan. Resserer le carcan.* (Picotte 2008 : 759). На територијата на Македонија ваква направа за мачење не била употребувана, па во таа смисла не може да се сретне ниту овој термин, ниту негова метафорична употреба. Сепак, со вакво значење се сретнува терминот *јарем*, па дури и во изрази како *става јарем околу врат, стега јарем, јаремот на обврските, на ропството* итн.

Во францускиот правен јазик овој термин се употребува со различни значења. Тој може да упатува на покорност, принуда, ограничување.

2 Инаку за разлика од Аристотел, кој сметал дека метафората е скратена споредба, односно дека луѓето прво размислувале низ споредби, а потоа започнале да размислуваат низ метафори, руските формалисти ја дефинираат споредбата како проширена метафора, прејудирајќи дека метафората ѝ претходи на споредбата.

Les deux conditions que prescrit la loi imposent un carcan à la Commission.

(Двата услова што ги пропишува законот ѝ наметнуваат ограничување на Комисијата.)

Феноменот на термилошка метафора е предмет на научен интерес од повеќе причини. Всушност, иако најчесто се смета дека метафората е привилегија на литературата, најновите проучувања покажуваат дека и стручните јазици изобилуваат со метафори. Метафората во стручните јазици може да биде полезна бидејќи таа ја одразува перцепцијата на одреден референт, па затоа може да игра значајна улога во процесот на именување, а пак метафорично именуваниот референт е посликовит и пожив па со тоа е зголемена и веројатноста неговиот назив полесно да биде прифатен во поширок круг на стручни лица. Метафората е значи многу полезно јазично средство, особено во случаите кога треба да се именува нешто ново бидејќи изнесува особености карактеристични и за новото и за старото. Благодарение на метафората можат да се опишат функциите и структурата на одреден феномен без притоа тој детално да се дефинира. Џенет Мартин Соскис (Janet Martin Soskice) и Ром Аре (Rom Harré) ја објаснуваат потребата од метафората во рамките на стручните јазици:

Мораме да користиме метафори за да го кажеме она што го мислиме, бидејќи и во текот на литературното создавање, како и во текот на научното теоретизирање ние можаме да замислиме многу повеќе отколку што можаме во моментот да кажеме. ("We need to use metaphor to say what we mean-since in the course both of literary composition and scientific theorizing we can conceive more than we can currently say") (Soskice, J.-M. and Harre, R. 1995 : 289).

Видови термилошка метафора

Термилошката метафора поседува извесни особености. Во стручните јазици многу ретко се сретнуваме со метафори кои се претставени со еден термин, односно најголемиот број термилошки

метафори се термини-синтагми од кои најчесто само еден член е употребен со метафорично значење. Исто така најголем дел од овие метафори се антропоморфни, односно делови од лицето или од човечкото тело се користат за да се означат објекти кои им наликуваат.

Примери на **антропоморфни** метафори се присутни и во францускиот и во македонскиот јазик на правото. Во македонскиот јазик, на пример, се зборува за *раката* на правдата односно за делекусежноста на правдата на која никој не може да ѝ избега, додека пак злосторниците се изнесуваат пред *лицето* на правдата. Во овој случај и терминот *правда* е метафорично употребен бидејќи се мисли на правниот систем односно на судството. Исто така се зборува и за *органи* на власта, судски *органи* итн., а терминот *орган* се користи како метафора на терминот *институција* при што се врши транспозиција предмет-предмет. Причината за оваа транспозиција се должи на сличноста меѓу органите кои се дел од меѓусебно поврзана и организирана целина како што е организмот, и институциите на државата кои претпоставуваат иста таква поврзаност и функционалност. Наместо орган понекогаш се користи и метафоричниот термин *тело*, па се зборува за *правно тело*, *административно тело* итн.

Некои од горенаведените антропоморфни метафори се застапени и во францускиот стручен јазик на правото. И во францускиот јазик во употреба е синтагмата *organe juridictionnel*, а се сретнува и терминот *corps* во примери од типот *corps administratif*, *corps arbitral*. Слично на македонскиот јазик се користат и изрази од типот *la justice ouvre/ferme les yeux*.

Освен антропоморфните метафори, во правниот јазик се сретнуваат и **растителни или метафори за површина**. Така во францускиот јазик се користат следниве метафори: *les sources*, *les racines*, *le tronc*, *les branches du droit*. Некои од нив се употребуваат и во македонскиот јазик. Такви се на пример: *гранки* на правото, *извори* на правото. Наместо *le tronc* во македонскиот јазик се користи метафората *јадро*, кога се зборува за заедничкиот корпус на повеќе елементи. Наместо *les racines* преведувачот може да користи метафори како *извор*, или пак да ја избегне метафората преведувајќи

го терминот со *потекло*. Ако севкупниот контекст го дозволува тоа преведувачот може дури и да се послужи со истата метафора бидејќи македонскиот читател несомнено ќе ја разбере.

Кога станува збор за метафорите за површина можат да се споменат *les domaines, les frontières, les sphères du droit*. Првите две метафори се сретнуваат и во македонскиот јазик, каде што се употребуваат изрази како *правни области, домени или граници на правото*, но третата најчесто се користи, не за да ги означи поддомените на правото туку правото во целина, односно се вели дека нешто е од *сферата на правото*.

Потекло на термилошката метафора

Во стручниот јазик на правото метафорите се мошне ретки. Се смета дека овој недостаток на имагинација во современиот јазик на правото е во извесна мера надополнет со фигуративните термини и изрази наследени од минатото. Таков е на пример изразот *товарот на доказите* или на француски *charge de la preuve* со кои се означуваат фактите од кои зависи успехот на тужбата. Овој термин потекнува од римското право односно од изразот *onus probandi*, при што *onus* буквално значи товар. Употребата на оваа фигура преку директна калка се шири низ цела Европа.

Сличен е и примерот на термините со метафорично значење *правна борба, правна битка* или на француски *combat judiciaire*.

Најчесто метафоричните изрази навлегуваат во употреба во јазикот на правото од општиот јазик, но иако поретко, метафоричните изрази од правниот јазик можат да навлезат во употреба во општиот јазик, а се случува и термини од други домени да навлезат во јазикот на правото и притоа да се стекнат со метафорично значење.

Од општиот јазик потекнуваат и термините *blanchir, blanchiment* кои во францускиот јазик на правото се употребуваат со метафорично значење на докажување на невиноста на обвинетиот. Терминот *обелува* со слично значење го сретнуваме во македонскиот израз *обелува образ*.

Инаку истите термини во францускиот јазик се користат за да се означат нелегалните дејства на сокривање на инкримираното потекло на капиталот, додека во македонскиот јазик се користи глаголот *пере* и изведената глаголска именка од него па се зборува за *перење на парите*.

И францускиот и македонскиот јазик споделуваат иста метафора која се користи за да се означат извесни недостатоци или недоречености во правниот систем. Во македонскиот јазик се користи изразот *празнини во законот*, додека во францускиот *les lacunes du droit*.

Од општиот јазик по пат на метафора навлегол и терминот *l'écheveau du droit*. И во македонскиот јазик се користи метафората *клопче* за нешта кои се многу сложени. Така во весниците може да се прочита :

Во Хаг може да се одмота клопчето за името.

Институциите кои би можеле правно да го одмотаат клопчето се.....

Во македонскиот јазик метафората мошне често се користи кога се зборува за зачленувањето на земјата во Европската Унија. Причината за зачестеното присуство на метафори може различно да се објасни, но голема е веројатноста метафорите да се користат за да се даде пожив и посликовит приказ на процесот и на придобивките од позитивниот исход и на тој начин да се предизвика соодветен впечаток или реакција кај читателите. Примерите од овој тип се многу чести особено во весниците или говорите на политичарите:

Перспективите на Република Македонија на патот кон ЕУ и НАТО

Чести се и примерите во кои се користи метафорично употребен терминот *порти* за да се означи расположението на ЕУ за прием или одложување на приемот на нови членки:

ЕУ привремено ги затвора портите за Балканот.

Во претходните примери, правните изрази со метафорично значење потекнуваат од зборови од општиот јазик.

Но напоредно со зборовите од општиот јазик кои добиле специфично правно значење треба да се споменат и изрази кои се

употребуваат во **секојдневниот јазик, а кои потекнуваат од јазикот на правото**. На пример, изразот кој се користи во секојдневниот говор *aux dépens de* со значење *на сметка на* потекнува од правниот јазик каде со терминот *dépens* се означуваат средствата што оној што го изгубил спорот треба да му ги исплати на оној што го добил, освен ако судот не одлучи поинаку.

Сличен е и примерот на изразот *obtenir gain de cause* со кој во правниот јазик се искажува дека некоја од страните го добила спорот, додека со метафорично значење овој израз се користи во секојдневниот говор за да се означи «победува, однесува победа над противникот во каков било спор или друга контроверза».

Конечно, интересен е и примерот на изразот *en tout état de cause* кој во секојдневниот јазик значи *во секој случај* и се употребува како синоним на изразот *dans tous les cas*, но кој во рамките на правниот јазик значи *исто така на апелационен, како и на првостепен суд* (Houbert 2000: 2-4).

Слични примери постојат и во македонскиот јазик. Така, на пример, строго правниот термин *пресудува* често се употребува и во секојдневниот јазик со значење да се одлучи кој е во право или дали е нешто вистинито.

Иако поретко со метафорично значење можат да се здобијат термини кои **припаѓаат на различни домени**. Таков е случајот со терминот *имунитет* кој во правото е позајмен од медицината. Во овој случај преносот на значење настанал поради сличноста на природната отпорност на организмот на заболувања и отпорноста на одредени лица да сносат правна одговорност.

Преведување на термилошката метафора

Преведувањето метафори претставува особена тешкотија на која во традуктологијата ù се посветува големо внимание. При преведувањето метафори преведувачот наидува на двојна тешкотија: од една страна тој е должен детално да ја проучи метафората во рамките на појдовниот јазик, а потоа да пронајде еквивалентни значења или изрази со слични функции во целниот јазик.

Тешкотиите при преведувањето на метафората се должат на повеќе фактори. Метафората е од една страна културно обременета бидејќи луѓето кои живеат во одредена културна средина преку јазикот ги изразуваат нивните размислувања за светот воопшто, но и за животот во средината во која живеат односно различните култури различно го концептуализираат светот, а секоја метафора носи извесен културен белег. Затоа не постои едноставно правило за тоа како треба да се преведува метафората. Дегат (Dagut 1976 : 28) смета дека *она што ја определува преводливоста на метафората не е нејзината смелост или оригиналност во појдовниот јазик туку степенот до кој културното искуство и семантичките асоцијации на кои таа се заснова ги сподедуваат говорителите на целиот јазик.*

“what determines the translatability of a SL metaphor is not its “boldness” or “originality” but rather the extent to which the cultural experience and semantic associations on which it draws are shared by speakers of the particular TL.”

Оттука може да се заклучи дека степенот на преводливост на метафората зависи од нејзината вкоренетост во соодветната култура, но и од големината на јазот кој ги одделува двете култури. Преводливоста на метафората не зависи само од просторната оддалеченост на двете култури, туку и од нивната временска оддалеченост. Во таа смисла дел од метафоричните значења на одредени термини со текот на времето бледнеат и исчезнуваат од употреба. Но како што наведува Сузан Баснет во делото Translation Studies (Bassnett 2002: 31) метафората е по дефиниција новина во појдовниот јазик, па неретко за неа не може веднаш да се најде еквивалент во јазикот-цел. Во таков случај преведувачот треба да одлучи дали ќе ја пренесе метафората таква каква што е дадена или делумно ќе ја репродуцира. Поради јазичните и културните бариери на кои наидува преведувачот при преведувањето метафори, традуктологијата предлага повеќе постапки на преведување на метафори како што се замената (преведувањето на една метафора со друга), парафраза (преведување на значењето на метафората) или пак нејзино целосно одбегнување.

Од гледна точка на преведувањето метафорите можеме да ги поделиме во три групи: метафори кои се употребуваат во слични

околности во двата јазика, метафори кои се употребуваат во слични околности но лексички се реализираат различно и метафори кои се употребуваат во различни околности.

Првата група метафори ја сочинуваат оние **метафори кои на сличен начин изразуваат исти идеи во двата јазика**. Кога станува збор за францускиот и македонскиот стручен јазик на правото не треба да изненадува фактот дека постојат повеќе вакви метафорични изрази. Тоа се должи и на фактот што двете култури и географски не се премногу оддалечени, но и на фактот што правото воопшто го споделува наследството на латинскиот јазик поради римското право. Така, како што видовме и погоре, постојат термини кои како калки од латинскиот навлегле и во францускиот и во македонскиот јазик. Потоа, во самиот домен постои извесна симболика која ги надминува националните граници, а која е извор на метафорично значење. Таков е примерот на статуата со врзани очи со која се симболизира еднаквоста на сите пред правдата која не гледа за кого станува збор туку правично суди, а која потоа послужила како извор за метафоричниот израз *правдата е слеп* или на француски *la justice est aveugle*. Постојат и други примери на еквивалентни изрази како *законска рамка*, или на француски *cadre légal*, *прекршува договор* - *casser un contrat*; *дупка во законот* - *trou dans la loi*; *усвојува закон* - *adopter une loi*. Горенаведените примери се фигуративни изрази кај кои метафората се реализира со помош на идентични термини. Но постојат и одредени изрази за кои соодветниот еквивалент во другиот јазик **содржи термини со различно значење**. Така на пример *à l'abri de la surveillance du public* на македонски би се превело *подалеку од очите на јавноста*, а терминот *abri* со значење *засолниште* не е дел од македонскиот превод.

Најчесто постојат соодветства меѓу француските и македонските правни изрази, но се разбира тоа не е секогаш случај, односно се сретнуваат и случаи кога за даден метафоричен израз од појдовниот јазик **не постои еквивалент во јазикот цел**. Така во францускиот јазик се употребува терминот *nudité juridique* кој буквално на македонски би се превел со *правна голотија*. Поради непостоењето на соодветна метафора, преведувачот мора прво да го осознае значењето на изразот,

а потоа да го разгледа и општо контекстот во кој е употребен. Со оваа метафора всушност се означува сè она што е некомплетно или ограничено односно недостаток на она што е неопходно за нешто да биде правно потврдено и важечко.

Изненадува фактот дека голем број од метафорите кои се користат во македонскиот и во францускиот јазик на правото се речиси идентични односно дека дури и нивните конституенти се еквиваленти. Ретко се наметнува потребата да се парафразираат некои метафорични изрази, а тие изрази најчесто се сретнуваат во написи во весници или политички изјави, односно не се дел од строго стручните текстови.

Заклучок

Мислењата за улогата на метафората во стручните јазици се различни, бидејќи од една страна, таа воведува сликовитост и одразува извесна перцепција на одреден референт, но постојат и стравувања дека таа може да внесе двосмислености и да ја наруши прецизноста кон која се стремат стручните јазици. Сепак, преведувањето на метафорите кои се дел од македонскиот и францускиот стручен јазик на правото не претставуваат особена тешкотија затоа што за најголем дел од нив постојат апсолутни еквиваленти. Се разбира дека при преведувањето метафори преведувачот може да се послужи со различни (и сè побројни) термилошки ресурси, како што се термилошките фиши, речници, банки на податоци и слично. Но правните метафори кои веќе ги анализиравме се длабоко вкоренети во правниот јазик така што нивната употреба воопшто не се чувствува како нешто необично, па затоа за најголемиот дел од нив банките на податоци не ја даваат оваа информација. Сепак, постојат еднојазични термилошки ресурси како што е правниот речник *Jurilinguistique* во кој детално се разработува значењето на секој термин и јасно е нагласена фигуративната употреба на термините.

Конечно и самиот термин *преведување* е добиен преку метафоризација на латинскиот термин *traducere* со значење *пренесува*

преку. Како што веќе напоменавме, кога човекот наидува на тешкотија да определи одреден феномен преку дефиниција тој прибегнува кон сликовитоста на метафората. Затоа не треба да зачудува фактот што и процесот на преведување неретко метафорично се опишува како на пример *градење мостови меѓу две култури*.

Литература:

- Аристотел. *Реторика*, Македонска книга, Скопје 2002.
- Bassnett, S. (2002). *Translation Studies*, New York : Routledge.
- Dagut, M. (1976). Can metaphor be translated?. in *Babel: International Journal of Translation*, XXII.
- Houbert, F. (2000). Ces mots et expressions qui font la loi. in *Juripole :Bulletin sur la terminologie juridique, anglais-français*. (2000) *Le Robert*. France : Maury-Eurolivres.
- Никодиновски, З. (2007). *Фигуративните значења на инсектите во францускиот и во македонскиот јазик*. Штип: 2-ри Август С.
- Picotte, J. (2008). *Juridictionnaire*. Université de Moncton.
- Soskice, J.-M. and Harre, R. (1995) Metaphor in science. in *From a metaphorical point of view A multidisciplinary approach to the cognitive content of metaphor*

Svetlana Jakimovska

LA MÉTAPHORE DANS LA LANGUE DU DROIT ET LES ENJEUX DE SA TRADUCTION

Résumé

La métaphore est une figure de style caractérisant plutôt les textes littéraires, mais qui joue un rôle important dans le cadre des langues spécialisées, même dans la langue du droit qui prétend éviter les ambiguïtés. La métaphore est surtout importante au cours de la dénomination, car la dénomination métaphorique est plus vive et sera plus facilement acceptée dans le milieu scientifique.

Dans le cadre de la langue du droit dominant trois types de métaphores : la métaphore anthropomorphe, la métaphore végétale et la métaphore spatiale.

La traduisibilité de la métaphore dépend de plusieurs facteurs : de son enracinement dans une culture, des différences entre les deux cultures et du fait qu'elle est une nouveauté dans la langue du départ et qu'il est difficile de trouver rapidement un équivalent correspondant. On peut traduire une métaphore par une autre ou simplement la remplacer par une paraphrase.

Le plus souvent les expressions métaphoriques sont semblables en français et en macédonien, ayant voire les mêmes constituant lexicaux car il s'agit de deux cultures qui ne sont pas très éloignées l'une de l'autre, qui partagent l'héritage du droit romain et car le droit dispose de certains symboles dépassant les frontières nationales.